

Dr. Vaskovits János
svéd gyógytornászattal egybekötött
Budai vízgyógyintézete
Városmajor-utca 318. szám alatt.

biztos és alapos gyógyítást eszközöl idült betegségekben, melynek: köszvény, csúsz, görvélly, bujakór, mercurialismus, vérszegénység, alkoholizmus, sápkór, bővérőség, túlkövesség, astma; a külbőr pettyhűtése s telésége, több rendbeli kútegek, vér-tódlások a fej, torok, mell és egyéb fontos testrészek felé; emésztési s ideges gyomor-bajok, aranyér, bélyangosság; a máj, lép s az alhas vérgangásai; különféle vénykörin-gési zavarak s a táplálkozás hiányai; az idegrendszer bántalmi és következményei, annak gyengesége s izgatottsága, hysteria, hypochondria, félféjfájás, szédülés, idegfájdalmak, gerinczajgyi szenvedelmek, az azokból eredő gyengesége a végtagoknak, gör-csök, reszkettség, a szervezet kimerültsége, éjjeli magömlés, nemi gyengeség, női bajok, hőségámbány, fehérfolyás, méhbajok; ajánlatik végre mint egyetlen biztos mód a test megodására, kórhajlamok leküzdésére, s utókúra gyanánt az egészség teljes helyredlítésére.
788 (2-3)

A jó víz, tiszta hegyi lég és kellemes kilátással ellátott intézetben a kényelem, tisztaság, izletes vizgyógyászati elemzés, s pontos szolgálatról gondoskodva van, nemkülönben sok czészertu újítások eszközöltettek. A gyógykezelés külföldön hozs-zabb ideig tett személyes tapasztalatok után nyert legújabb tudományos elvek szerint kiváló gondallal vezetetik.

Omnibus közlekedés az alagut pesti oldalától az intézetig történik.
Értekezethni személyesen az intézetben vagy levél által; programm kívánatra küldetik.
Dr. Vaskovits János.

Egy, már használt
könnyű nyitott kocsi (Phaeton)
olesó árért eladandó.

Közelebbi értesítést ad: a hirlap kiadó-hivatal Pest, egyetem-utca 4-ik sz. alatt.

KERTÉSZ és EISERT Pesten,
Dorottya-utca 2. szám, a magyar király című szállodával szemközt,
a tavaszi idény

tekintetéből következő cikkek dús választékát ajánlják:

Tavaszi legyezők.
Közönséges gömbölyűek papírból 12 kr. Kelméből 30 »
Finomabbak, kivonó előkészülettel, kel-méből, selyemből stb., 1 ft. 25 krtól 4 ft. 50 krig.

Falegyezők, különönmű kiállításuk, 25 krtól 7 ft. 50 krig.

Fa ernyő-legyezők.
Egy egész új, igen díszes neme a tavaszi esernyőcskéknél, melyek mint legye-zők is használhatók, különböző fane-mekből készülve, simák és selyem ré-szekkel, 1 ft. 30 krtól 6 ftig.

Napernyők.
Kis félrehajtható tavaszi ernyőcskéek se-lyemből, belés nélkül, 1 ft. 70 krtól 2 ft. 50 krig.

Selyemből beléve 2 ft. 40 krtól 3 ftig. Finomabb neműek, moire antique és ál-laszból, fodrokkal díszítve stb., 3 ft. 40 krtól 10 ftig.

Középnagyságu kézi-ernyők, változatos kiállításnak, 1 ft. 80 krtól 15 ftig. En tout cas-ernyők alpaca és selyemből, 2 ft. 30 krtól 8 ftig.

Napernyők urak számára, 3 ftől 7 ftig.

Esernyők.
Alpaca szövetből 3 ft. 75 krtól 4 ft. 50 krig.

Tafata és selyemből 1 ft. 60 krtól 11 ftig. 12 bordás angol selyemernyők 12 ft. Angol ruganyernyők 10 ft.

Rugany eső-öltönyök és köpe-nyek.
Újjas öltönyök fejjedővel, 10 ft. 75 krtól 19 ft. 50 krig.

Kocsizó- és lovagló-köpenyek újjakkal és fejjedővel, 15 ftől 19 ftig.

Igen elegans drappszinű eső-öltönyök, 17 ftől 20 ftig.

Plaid-szjak.
Legjobb nemű angol 1 ft. 15 kr., olesók 80 kr.

Vállba akaszthatók 1 ft. 50 kr., 1 ft. 80 kr. Gyermkek számára olesók és finomab-bak, 40 krtól 80 krig.

Száves figyelembevételül.
Levélbel megbízásoknál különös feladatunk a belénk helyezett bizalmat a rendel-mény pontos eszközése és gyors elküldése által megnyerni, miért is a küldendő tárgyának közelítő árát meghatározni kérjük, megjegyezvén, hogy minden meg nem felelő cikket visszafogadunk.
766 (3-4)

KÁNYA JÓZSEF
Pest, József-ter 10-ik szám alatt,
ajánlja ujonnan berendezett
női divat- és vászonárak kereskedését.

Különösen a vászonárakra hívom fel a hölgy-világ figyelmét; mert azok gazdag változatosságban és oly kitűnő valódiságban vannak kereskedésben készletben, hogy a legjobb minőségűektől kezdve a közhasználatra való vásznakig, a lehető legutányosabban szobott ára-ron szolgálhatok.
754 (2-8)

Az első magyar
selyem- és nemezkalap gyári raktárából
SKRIVÁN VINCZE
PESTEN,
főraktár: kigyó-tér.

Patkányok s egerek
leggyorsabb kiirtása

legbiztosabban eszközölhető, az ő Felsége I. Ferencz József császár által, egy kizá-rólagos szabadalommal kitüntetett patkány-méreggel gyertya alakban.
Egy darab ára 50 kr. a. é.

Valódiing kapható Pesten: **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerész urnál, király-utca 7-ik sz. — **Besztercebányán:** Gölner H. — **Brassóban:** Gyertyánffy és fia. — **Csáktornyan:** Kárász A. — **Eperjesen:** Zsembery J. — **Eszéken:** Deszátly Ist-ván. — **Győrött:** Lehner F. — **Jassenovában:** Dedovits J. — **Kassán:** Novelly A. — **Keszthelyen:** Wunsch F. — **Kolozsvárt:** Wolf J. **Köszeg:** Csacsinovich I. — **Lugoson:** Kronetter J. — **N.-Becsereken:** Nedelkovits. és Joannovics A. — **Oroszban:** Gabovits Demeter. — **Pápan:** Bermüller. — **Pozsonyban:** Scherz Fulop. — **Rimaszombatban:** Maletér S. és Hamaliár C. gysz. — **Soborsinban:** Franke A. — **Sopronban:** Pachhofer L. — **Segevárt:** Teutsch J. B. — **Tisza-Ujlakon:** Roth Ign. — **Ujvideken:** Schreiber F. — **Varasdon:** Dr. Halter A. — **Verőczen:** Bész J. K. uraknál.
752 (3-8)

Előfizetési feltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft.
Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — **Csupán Politikai Ujdonságok:** Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszer hasábozott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszor- vagy többször ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: **Oppelik Alajos,** Wollzeile Nr. 22. és **Haasenstein és Vogler,** Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 ujkraczár.

Gróf Batthyány Lajos sirja.

A feltámadás előestéjén, mikor a hívő világ a szent sir pitvarába zarándokol, hogy lássa a követ, mely másnap hajnalra elmoz-dítandó lesz, s hallja az élet ígését, mely a legyőzött halálról és a fulánkjától megfosz-tott koporsórol zeng diadalnéket, husvét szombatja estelén, husvét-vasárnap reggelén, mi is egy sirboltba vezetjük olvasóinkat, ha nem is egy világra s egész emberiségre szóló igazságnak, de a nemzeti szabadság-eszmeinek meggyilkolt vértanuja fekszik, mig fölötté az eszme már új életre ébredett.

A ferencziek pesti szerzetházának sir-boltja ez, melynek belseje in, a Vasárnapi Ujság olvasói előtt föltáru; azon sirbolté, mely a vallási kegyelet s hazafi hűség kettős závarával rejtegettes őrizte, az 1849-diki év gyászemlékü október 6-dikán, az Uj-épület mögötti téren elvezett gr. Batthyány Lajos-nak, az első magyar miniszterelnöknek halt-testét; s őriz, a titok lepatantat pecsétje alól föloldva, még egy kevés ideig, mig t. i. a földi maradványok, a nagy halotthoz és a nemzeti kegyelethez méltó módon, egész

Gr. Batthyány Lajos koporsója a ferencziek sirboltjában.

ünnepélyességgel fognak a köztemetőbe szállíttatni.

A jelen év fordulatakor penditette meg a Pesti Napló szerkesztősége azon eszmét, hogy Batthyány Lajosnak ünnepélyes temetés adassék, mi töle halálakor, a lesújtott s vére-vett nemzet ama gyásznapjaiban meg volt tagadva; s egyszersmind emlékkövéré is gyűjtést indított s aláírást nyitott meg.

Az ünnepélyes temetés ügyét Pest főváros képviselő testülete vette kezébe, s intézésével egy kebeléből kiküldött bizottságot (Királyi Pál elnöke alatt) bizott meg, melynek első teendői közé tartozott érintkezésbe tenni magát a nagy halott özvegyével s gyermekeivel, megállapítani a halott hollétét, majd azonoságát, azt átvenni saját őrizete alá, s készen tartani az ünnepélyes átélézésre, a köztemetőnek e végre kijelölendő valamely alkalmas pontjára.

A vértanui halált szenvedett halttestnek hollétét egész bizonyossággal csak a legközelebbi érdekelt család, jelesen az elhunytaknak magaslelkű özvegye, — és azok tudták, kik azt s hollétének titkát husz nehéz éven át oly hiven megőrizték: t. i. a ferenciek pesti szerzetesházaának főnöke s szerzettagjai.

Lapunk folyó évi 14-ik számában, a halttest fölvetését, ugyanazonossága megállapítását, új koporsóba átélézését leirtuk ugyan már; de az egész ünnepélyes cselekvényről fölvetett jegyzőkönyvnek is szerencsések levén birtokába juthatni, a nagy érdekű okmányt mai számunkban közöljük.

S most engedjék meg olvasóink, hogy az enyészett lakának, mely azonban a halhatatlanság folyosója, belsejébe vezethessük.

Néhány meredek lépcső vezet le a sírbolt-üregbe; a lépcsők alján egy szent kőszobra áll őrt, mintha őrizné a halottak álmait, hogy élők látogatásai a külvilágból ne háborgassák, s alkalmatlan lépések zaja ne verje föl a mély csöndességét.

Leérve, meglehetősen szűk s csak néhány lépésnyi üreg nyílik meg szemünk előtt. A kriptá egész belseje ez, falain köröskörül befalazott fülkék látszanak, egymás fölötti sorokat képezve; e fülkék mindenikében egy-egy koporsó van, s a síri lak száját kőlap zárja el, melyre a benne nyugvónak sír-irata van vésvé. Az írást itt ott ráaggatott koszorúk takarják, a szeretet s kegyelet homományai, a halál évnapiján, vagy alkalmiilag a halottaknál tett szomorú látogatások.

E fülkék között az alsó sorok egyikében van az, hol Batthyány Lajos gróf haltteste husz évnél tovább fektült. Szűk sírja szája nyitva áll most, s képünkön két szerzetes atya ug áll, égő fátyálval, hogy annak fénye épen bevilágít a setét torokba, hol a hű és nagy magyar örök álma egy perczenetét átszűnyáda; mert az a husz év, nemcsak a teljes örökidőhöz, hanem ahhoz képest is csak egy perc — a meddig a Batthyány Lajos neve élni fog a történetben s az emlékezetben. A kibontott üreg mellett a földre van támasztva az a kőlap, mely husz évig azt elzárva tartotta. Eredetileg csak három betű volt reá vésvé: *G. B. L.*, az is befeléd fordítva, hogy csak az éj s az isten szemé lássa, — áruló emberek meg ne olvashassák. A kik tudták e három betűt a kőlap belső oldalán, azok nem árulták el; az eltemetett nője volt, — s a papok, kik sírboltjuk titkát, mely a haza titka volt egyszersmind, hiven megőrizték.

Most már nem titok. A koporsó (nem az eredeti, mert az összeomlott; Magyarország első dynastiái egyike, egyszerű fenyőfa koporsóban aludt 20 évig) hanem az új, ércz-koporsó ott áll most, egyszerű ravatalon a

sírbolt-üreg közepén. A ravatal lábánál néhány koszoru fekszik; a szeretet keze tehette csak oda; a nemzet hálája majd el fogja halmozni koszorúkkal a mausoleumot, a kerepesi-uti temetőben. Hat magas templomi gyertyatartó, roppant viaszgyertyákkal, áll a koporsó mellett. Így állnak kísértetes világgal, egy ismeretes képen, a meggyilkolt Hunyadi László fölött is, a lobogó gyertyák....

A koporsó fejnél magas feszület áll; róla a világ Megváltója, a legnagyobb martyr tekint szeliden alá arra a martyrra, ki a koporsóban fekszik.

S az egész komor kép fölött a kriptá örökéggő lámpája függ le a mennyezetről, mint e setét élet homályai fölött a hit csilloga, hintve a ködökön át biztató világot....

— á —

Jegyzőkönyv,

felvéve szabad királyi Pestvárosban, a szentferencziek templomának sírboltjában, egyezer nyolczszáz hetvenedik évi márczius hó huszonkilencedik napján, délutáni négy órakor, Istenben boldogult gróf Batthyány Lajos, Magyarország első miniszterelnöke itt nyugvó földi maradványainak a pestvárosi kerepesi köztemetőbe leendő átélézése iránt, Pestváros közgyűlése által, annak 1870. évi január hó 21-én 2743, és azon évi márczius hava 9-én 8549. szám alatt kelt határozatával kirendelt bizottmányának 1870. évi márczius hó 27-kén jegyzőkönyvbe foglalt megállapodásához, és Pestváros tanácsának, ezen helyeslő tudomásul vett megállapodás, azon évi márczius hó 29-én 9781. szám alatt hozott végzéséhez képest: Királyi Pál országos és pestvárosi képviselő elnöke alatt, Thaisz Elek városi főkapitány, Flór Ferenc városi tiszti főorvos, mint tanácsilag kiküldött hatósági képviselők, — Elemér, mint néhai gróf Batthyány Lajos fia, s a Batthyány család képviselőre hatóságilag meghívott tanu; — továbbá Aul József, Becker Károly, Zettner Károly, Fuchs Ignác, Hirsch Sebestyén, Szupa György, Schmedlőchner György és Wimmer Antal pestvárosi képviselők és bizottmányi tagok, végre főtisztelendő Piri Cyrill szentferenczi ez időszerteni perjel és tisztelendő Dostal Gaudencius és Fritz Erhardus szentferenczi szerzetesek jelenlétében, néhai gróf Batthyány Lajos fentmaradt tetemei ugyanazonosságának megállapítása tárgyában.

Fenn megnevezett tisztú személyek, bizottmányi tagok és a Batthyány család képviselője a meghatározott napon és órában a szentferenczi barátok templomi sírboltjában megjelenvén, s a történetekről eleve értesített perjel és kisérte által teljes egyházi szertartásos díszben fogadtatván, ezzel együtt az ünnepélyesen megvilágított sírboltba léptek, a hol is, a rendi perjel által néhai gróf Batthyány Lajosnak földi tetemeit rejtő sírbolt megmutattatott.

E sírbolt, a sírűreg keletészaki részében, az üreg sorozatok földszinti vonalában találtatott elhelyezve s helyét egy vörös márványtábla jelzé, melyen aranyozott betűkkel a felirat: „1849-ben Október 6-kán, az Urban elhunyt G. B. L. Áldás és béke hamvaíra” volt olvasható.

A nagy halott nyugvóhelye ekként megállapítva lévén, s a sírbolt felbontatván, egy a fejvégével kifelé néző fakoporsó tűnt elő, melyet végre, hosszabb kőmives-munka után sikerült kifizetni s az üregből előhuzni; de ekkor egészen szétomlott, és a deszkadarabok eltávolítása után egy a vékonyzat határához közelődő, egészen korom fókateségű hulla-maradványt tünetett elő, a nélkül, hogy a mumiaszerű test, természetes fekvő helyzetében megzavarított volna.

Az egész hulla-maradvány posztókörméből készült ruházatba volt öltöztetve. — Egyes részeit illetőleg még tisztán meg lehetett különböztetni, a jelen voltak emlékeiben élő dús szakált, természetes veres-barna színezetével; — továbbá az alsó állkapocsban előtűnő metszofogakat, végre a magas domboru homlokot, egészen kopasz fejtetőt és a szakálhoz hasonló színű hajzatot a két halántékon és a koponya hátsó felén. Sőt a homlokosont behorpadt balfelén, a horpadás szélén, egy határozottan simaszélű, — ed hüvelyknyi átmérőjű, félkör alakú rést is lehetett látni, mely egész valószínűséggel a koponyába hatolt golyó által okoztatott.

A szintén megfelelő hosszúsággal bíró tetemei egyéb részein, dacára a gondos kutatásnak, egyéb megjegyzésre méltót nem lehetett felfedezni.

A jelenlévők, a hulla-maradványok ezen megtekintése után, azokat egyhangulag gróf Batthyány Lajos személyével, és pedig minden kétséget kizárólag ugyanazonosoknak találván, és ebbeli meggyőződésüket ünnepélyesen kijelentvén, a hamvak a régi fakoporsóval, nagy gondal, s minden rázkódás elkerülése mellett, egy, e célra készen tartott érczkoporsóba helyeztettek, mely lezáratván, hosszában és szélességében egy szalaggal keresztül vonatott, s a szalag végei négy pecséttel, és pedig Pestváros törvényhatósága, a ferenczrendiek, gróf Batthyány Elemér és Királyi Pál bizottmányi elnök pecsétjével megerősítettettek.

Ezek után a zárda perjele a hamvakat, a szokásos egyházi szertartások mellett beszentelvén, s a dícsőült gróf lelkeinek üdvéért imát mondván, egy alkalmi beszédben kiemelte azt: miszerint a szerzet, engedve sz. k. Pestváros törvényhatósági határozatának, nehé szírvé s fájó érzettel válik meg e drága hamvakból, melyekhez a nemzet legmagasztosabb és egyszersmind leggyászosabb emlékei fűződnek, s melyek mint a haza s annak szabadságáért vértanui halállal kimult nagy hazafi földi maradványai, 22 éven át, a kolostor drága és föltett kínosát képezték.

Felemlíté, hogy a szabadság harcának lezajlása után, a nemzetre bekövetkezett gyászos emléktű korszakban, szemben az uralkodott önkényvel, a szerzet e kegyelt hamvakat, a haza és nemzet iránti kötelezettség és saját hazafiúi érzeténél fogva hiven megőrizte, s ha most, hódolva a nemzeti közérzetnek óhajának, meg is kell nyugodnia abban, hogy a dícsőült gróf földi maradványai másutt tétessenek örök nyugalomra, s a kolostor azon tiszteletben a nemzeti vértanui porait ereklüként őrizhetni, továbbra is nem részesülhet, szent kötelességének ismerendi méltóképen megjelölni a helyét, hol a halhatatlan emléktű gróf porai nyugodtak, s megőrkötni a sírt, melynek hantjait a nemzet Clojia a honfábat legkesőbb könyűvel áztatá, s kéri a bizottmányt, eszközölné ki azt: hogy a szerzetnek, emlékeztül a mai ünnepélyes cselekményre, az arról szóló jegyzőkönyv egy példánya történelmi okmányként a kolostor levéltárába leendő elhelyezés végett kiadassék, a gyászünnepegy megtartásakor pedig, a szerzet tagjainak a gyászmenetnél részvétel megengedessék.

Erre Királyi Pál bizottmányi elnök, a szerzetnek a dícsőült gróf földi maradványainak megőrzése körül, a nemzeti vésvé és megőrköztetés nehé napjaiban is, törheten honfui érzettel és kegyelettel párosult magatartásáért Pestváros nevében köszönetét nyilvánította s megígérte, hogy Pestváros közgyűléset felkéri, hogy a rendi elnök által főnebb előterjesztett kérelem teljesítését elrendelni sziveskedjék, felkérvén egyszersmind a szerzet jelenlévő tagjait: hogy a nagy halott tetemeit, ünnepélyes elszállítatásuk napjáig, az eddighez hasonló hív és lelkiismeretes gondozásban részesítsék, — mely gondozást a perjel szerzetes társai nevében is, továbbra is hiven teljesíteni ígérté.

Végre miután elnök a bizottmány tagjait jelen eljárásukról felvett jegyzőkönyvnek hitelesítésére és aláírására felszólította, a küldöttégek — jelenlétének cözlja véget érvén — oloszlott.

A bizottmány kiküldetésének eredményéről szóló jelen jegyzőkönyvet a tiszti főorvos által felvett lelettel együtt a t. városi tanács utján sz. kir. Pestváros közgyűléséhez azon kéressel terjeszti be: miszerint méltányolva a rendi perjel által szerzete nevében előterjesztett igazságos kérelmet, jelen jegyzőkönyvnek formaszerűleg kiállított egyik példányát a kolostori levéltár részére kiadatni, nemkülönben pedig a szerzet tagjai számára a gyászünnepegy menetében illő helyet kijelölni s erről a szentferencz-rendiek perjelét értesíteni méltóztassék.

Jegyzette:
Barth László,
bizottmányi jegyző.

Királyi Pál,
bizottmányi elnök.

Thaisz Elek,
főkapitány.

Flór Ferencz,
Pestváros ig. tiszti főorvosa.

Batthyány Elemér.

A csodák titka.

Ha forradalmunk egynemű ténye és személyisége iránt eltérők is a vélemények: arra nézve, hogy a nép áldozatkészsége, a honvéd legénység hősiessége a történelem legtrikább tüneményei közé sorozható, egyhangu az elismerés künn és benn egyaránt.

A bevégzés ugyan nem felett meg a dícső kezdetnek, s e részben forradalmunk hasonlít az oly hitregei lényhöz, melynek eleje és dereka féltistené, de hátulja undok kigyó vagy egyéb rút állat alakjában végződik.

De a bevégzés a vezetők s tábornokok műve. Azok közt volt egy pár nagy alak, Bem, Damjanics, s a legnagyobb — fájdalom! — Görgei; — de az, a mit a történelem e két év történetében a hallatlan, a pártatlan, a csodával határosnak fog följevezni, az a közhonvéd s általában a magyar nép hazafiasága és harciassága volt.

Mert nem kell feledni a tény megítélésénél, hogy minél távolabb áll a hadakozás módja a kéztusától, annál nagyobb mérvű tényezővé válik abban a begyakoroltság és a fegyelem. E kettőt pedig egyszersen pár hónap alatt csak középszerű mérvig is kifejleszteni valamely újczek hadban — a katonai világot teljes lehetnekné tetszett századok óta, mióta tudniillik az állandó zsoldos hadak tartása szokásba jött.

E nézetet igazolták mindazon hadjáratok, melyek újabb korban műveltebb nemzetek rendes és műveltebb népei vitéz bár, de kevésbbé fegyvelmetett seregei között folytak le. I. Napoleonnak Afrikában, Oroszországnak (Diebitsch, Suwarow alatt) keleten viselt háborui mind azt tanusíták, hogy jobban felszerelt, jobban begyakorolt, s jobban fegyvelmetett hadak, noha egyenként kevésbbé vitéz fajból állítvák is össze, rendszeren sokkal nagyobb számú, vitézebb, erősebb seregeket levernek, ha azok felszerelése, igazgatása tökélyesebb, begyakoroltsága s főleg fegyelmé kitűnőbb.

A 48—9-diki császári hadak 1-ör jobban voltak felszerelve; 2-or jobban voltak begyakorolva; 3-or a legszigorubbant voltak fegyvelmezve; 4-er általában sokkal jobb tisztikaruk volt, mint nekünk; (mert jó tisztikar képzése még sokkal több időt kíván, mint legénységé); 5-ör kiképzett régi tábornokok százával álltak rendelkezésükre, míg nálunk azok ugyszólván rögönöztek; 6-or a császári hadak is többnyire elismert harcziassájakból állottak; és még 7-er, a mi legfőbb, a nagyobb szám előnye is részikön volt! stb.

Méltán csodálta ennél fogva a világ a közhonvédek, vagy Kossuth szerint a „névtelen féltistenek” vitézségét, kik ily sokszoros előnyökben levő híres hadakat annyiszor levertek.

A magyar nemzet régi vitézi híre ujalog meg lön alapítva.

És ha legközelebb ismét alkalom fog nyílni arra, hogy a magyar a „honvéd” név és nemzeti zászló alatt, mint nemzet, küzdjön hazájáért, a kerek világ elfojtott lélekzetten fogja várni a 48—9-diki hős tettek ismétlődését.

És — ne adja a magyarok istene — de ugy lehet, családni fog, vagy legalább jóval kevesebbet fog látni, mint 1849-ben.

Pedig ha észak lavinái megereszkednek ellenünk, szövetségben déli fajrokonainkkal, kik ugyan kevésbbé fegyvelmetettek, de anynyival harcziassabbak: — bizony hasonló, vagy még nagyobb erőfeszítésre, még nagyobb csodákra lesz szükség, hogy lételünk megmentsük.

Azért ránk nézve nem elég, förödni a 49-ik hősök ránk vetődő dícsőfényének suga-

raiban, de igyekeznünk kell azt adandó alkalmal meg is érdemelni, mert ellenkező esetben ránk illenének Marius ama szava, mely szerint: minél fényesebb volt az elődök pályája, annál inkább fölülrik az utódok szégyenletes semmissége.

A magyar faj minden időben egyaránt vitéz természetű, ezt kétségtelenül mutatta épen legközelebbi forradalmunk, melyet százados béke előzött meg, már t. i. olyan, melyben saját nemzeti czége alatt és kizárólag saját hazájáért nem viselt háborut.

Ha e százados álom alatt el nem vesztette őv eredeti vitézségét, teljesen ésszerűtlen volna föltenni, hogy az utóbbi husz év alatt vesztette volna el ebbeli erkölcsét.

Nem! e tekintetben a magyar is ugyanazon erkölcsi törvényeknek hódol, mint a világ bármely más nemzete. A nemzetek is végre mint az egyesek, kihálnak, de a mig élnek, jellemük, természetük ugyanaz marad. Alharcziass, vitéz népek egész korszakokon át rút vereségeket szenvednek, s már-már maguk is azt hiszik, hogy elpuhultak, elaljasodtak. Pedig nem ugy van. Jön egy más korszak, a melyben önmagukat látszanak fölülmülni, csodákat művelnek, s maguk is meg vannak lepelve önmaguk derékségétől, mintha nem hitték volna magukat ennyire képeseknek.

A nagy francia nemzetet egykor a kis porosz királyság ugyancsak rútul elverte. Azután alig egy század mulva egész Európát legyőzték ugyanezen francziák. A magyar is századokon át nem adá életjelét egykori nagy hősiességének, s már-már nemcsak a világ, de önmaga is hinni kezdte, hogy romlásnak indult. S azután egyszerre mégis olyat mivelt, melyhez hasonló bravourra történetünkben a Hunyadiak vagy még tán a vezérek kora óta sem találunk.

A Bocskay, Bethlen, Rákóczi korszakok heroismusa még csak távolról sem hasonlítható a 49-kihez. Mindent egybevéve, azzal tán csak az Árpád alatti honfoglalás hősiessége tehető egy színvonalra.

Mi lehet tehát e csodátettek indoka? mi idézhette azokat elő? mi volt azoknak erkölcsi rugója?

Ha a magyar nemzet egyaránt vitéz természetű minden időben, miért hogy minden időben nem arat hasonló diadalokat?

Miért hogy máskor sokkal csekélyebb számú ellenség is leverheté, s ismét máskor ő ver le sokkal nagyobb számú ellenségeket?

Ugyan e kérdést tehetjük föl bármely nemzetet illetőleg, s mindeniknél ugyanazon okot fogjuk találni.

E tekintetben a görög, római, francia és a magyar nemzetek történelme ugyanazon egy tanulságot szolgáltatja.

Mindegyiknél azt látjuk, hogy akkor vittek végbe nagyszerű hőstetteket, mikor a háboru eszméje nem csupán egy kasztot, de az összes népet, annak legalsó rétegeig, érdekességbe olvasztotta össze, mikor egyszóval, az egész népegyetem egyetlen — hazafi — osztályt képezett, s egyaránt lelkesedett, egyaránt érdeklődött, miután minden egyes közember a sorban egyszersmind egyenlő polgárnak érezte magát a hadvezérrel, a ki vezényelte.

Bizonyosabb tanácsadó nincs a történelemnél. S ez egy nagyszerű, főlemelő tanulságot szolgáltat, csak hogy az események végre is nem pusztá véletlenek zagyvaléka, hanem erkölcsi okok következményei.

Bárminők voltak az anyagi fegyverek, mindig a nagyobb erkölcsi erő győzött a roppantul nagyobb anyagon, minden időben.

A római köztársaság bukása után majd kétezer év tölt el, s egyik nemzet sem emelkedett világhatalommá, egyetlen nagyszerű,

fényes korszak nem világít át a hosszú kétezer év fölött. A magyarázat egyszerű: zsoldos hadak küzdöttek zsoldos hadak ellen. Polgár nem volt sem itt, sem amott. Önérzet, lelkesedés sehol, a nemzetek élete apró hullámok egymással küzdelmél mutatja, hol óriás hegygyé egyik sem emelkedik.

A francia forradalom méltán jelöli egy újabb korszak kezdetét. Más nevek alatt, más alakban megújult a római nagyság korszaka. A szolgásgnák, a kasztok uralmának korszaka tünni kezd, s kezdődik ismét a polgárság, az egyenlőség fényes korszaka.

És a hol csak e varázs ige bár tünékeny pillanatokig valósággá lett, rendkívüli, nagyszerű cselekvések szemképrázatát játékaival avatta föl magát.

Ezen bűvös eszme hatása soha sehol oly rohamosságban nem nyilatkozott, mint épen hazánkban. Mert valóban, mint tiszta égből a villám, ide oly váratlanul, meglepőleg csapott le a polgári egyenlőség eszméjének diadala. A francia népből rég forrongtak ez eszmék, s azután véres erőszakkal csikarta azt ki az előjogos osztálytól.

A jó magyar pór, szokott jobbágyi megadásával fektült le márczius 14-én, és nem is hallott, nem is almodott ama szerencséről, hogy ő, a föld legarisztokratább nemességének jobbágya, másnap, mint szabad, egyenlő jogu és méltóságú polgár ébred föl!

A torony ablakából nemzeti zászló lógott ki, s a falu népe a község házához ment, tudakozódni, e soha nem látott jelenség oka felől. A jegyző azután ott elmondta, hogy a nemes országgyűlés eltörlte a robotot, a jobbágytságot, a törvény előtt és mindenütt mindenki egyenlő, a nemesség lemondott minden előjogáról, még czimeiről is, többé se nemes, se paraszt, hanem mindnyájan polgárok vagyunk; tekintetes, nagyságos, méltóságos, nemzeti czim többé nem létez, az ország első hivatalnok, a miniszterelnök és az utolsó fertálytelkes gazda is csak „polgártársnak” fogják egymást czimezni, mert mátlól fogva szabadság, egyenlőség, testvériség fog uralkodni. — Amen!

A szíros atyafiak egymás szemé közé néztek, s többnyire kétféle gyanítás közt oszlott meg kombinációjuk. Az egyik rész azt hitte, hogy a jegyző úr egyikiké megzavarodott elméjében; a másik meg azt vitatta, hogy ez valami betanult, az ő kikélmélsikre előre kifundált furfang. Valónak, komolynak senki nem vette. És még hetek mulva is, mikor már tényleg is tapasztalák, hogy a dologban van valami, mert a pap és az uraság is hirdették, robotra senkit nem hajtottak, még akkor is voltak gyanakvók, hitelenek, kik nem tudtak örülni a roppant vivmányának, mert vagy nem tartották lehetségesnek, vagy valami gonosz czélt gyanítottak alatta.

Voltak, a kik Pesten megfordultak, s itten plane valamely miniszterrel beszéltek, s tanui voltak, hogy az egyenlőség csakugyan élet és valóság, mert a miniszterelnök gr. Batthyány Lajos is csak per polgártárs vagy legfőbb „miniszterelnök úr” szólíttatik egyszerű polgárok által.

De a magyar nép józan esze csak akkor vette igazán komolynak a dolgot, mikor végre elérkezett a haza és a nyert szabadság védelmének komoly pillanata. Ösztönyszerűleg érezte, hogy ily roppant nagy dolgot egészen ingyen nem adnak, legfőbb a meg szolgálás reményében elölegeznek. És várta, hogy ha csakugyan komoly az adomány, majd eljön a percz, a mikor azért meg kell adozni pénzzel, vagy, mivel ez nekik nincs, vérökkel.

És épen csak hogy ismerni tanulták, milyen szép, nagyszerű, fenséges dolog ez a

szabadság, mennyire emeli az emberi méltóságot a társadalmi egyenlőség, és kezdék nagyon érezni, hogy bizony jó lenne, ha ez igaz lenne, ha ez nem lenne álmom, mert ebből az ébredés igen keserű, fájó lenne: akkor jött az ellenség, mely megtámadta és el akarta venni ezt a szabadságot. S hozzá még, ez az ellenség idegen is, még pedig német volt!

Ekkor aztán mindenki hitte, hogy a magyar nemesség országgyűlésének magasztos elhatározása komoly valóság, de a mágusok és pecsovicok egy kicsiny, bár hatalmas töredéke, egyesülten a némettel nem akarja annak teljesültét. A lelkesedés, elszántság lehatolt a magyar nép legelső rétegének legmélyebb gyökereig.

Mindenki sietett a besorozó asztalokhoz. A volt jobbágy ottan találkozott földesurával, annak fiaival, nem ritkán a helység plebánosával, kik szintén beállottak, mint közemberek, s alig akart hinni szemeknek, midőn ezeket a főtisztelendő, nagyságos, tekintetes urakat maga mellett a sorban látta, kiket valamely szabadsággal háza szabadult pajtása, az előbb kisbíróskodott János vagy József káplár vezényelt! Ezek most az ő bajtársai! És mindezt a hazáért teszik, és ama szabadság megvédelméért, melyet önkéntes jó szántukból nekik ajándékoztak!

Mintha a régi regék, az ó testamentomi csodák világa ujult volna meg!

Hasonló körülmények a magyar-nál kevesebb harcias népet is a legnagyobb lelkesedésre ragadtak volna.

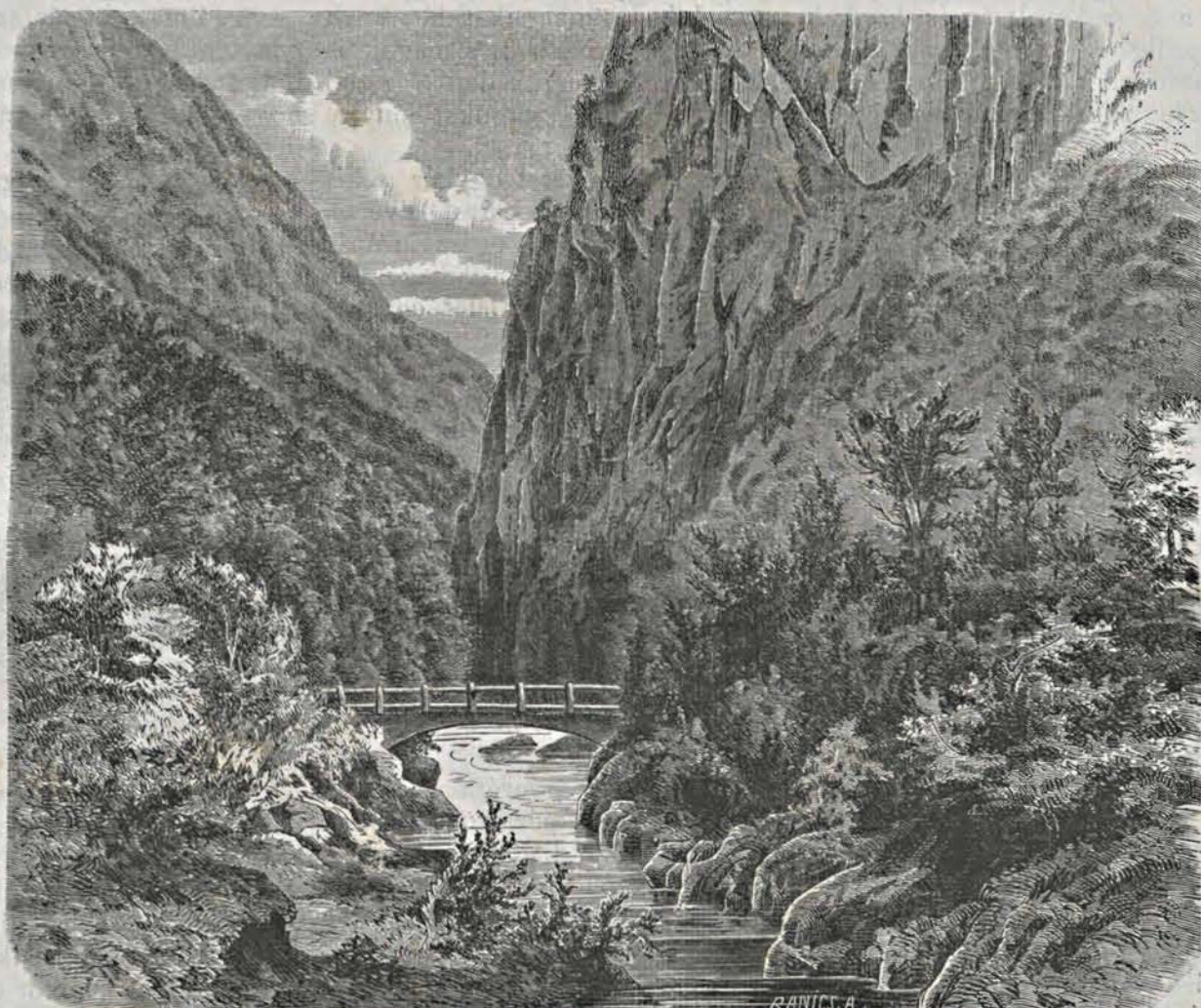
Mert bármilyen szép eszme maga a haza, de végre is, a hol a nép maga fölött egy csaknem mindenható osztályt lát, s azokat a haza édes, magamagát pedig csak megvetett mostoha gyermekének tekinti: bizony természetesen az, hogy az ily nép, az ily hazát csak mint mostoha anyát szereti. Nagy önfeláldozásra mindig csak oly nép ragadtatik, melyet egyszerre két eszme, a haza és szabadság eszméje lelkesít.

A haza eszményibb, a szabadság azonban valódi (realisabb), hogy úgy mondjuk: kézzelfoghatóbb fogalom levén, a kevésbé művelt nép ez utóbbit nemcsak jobban érti, de igen természetesen, hogy szorosabban is van általa érdekelve. Az amerikai igen higadt, számító, üzér nép, a haza pusztá dicsőségének eszméjéért aligha viselne nagy labort, de a midőn arról van szó, hogy polgári szabadságának jogait elveszítse-e vagy ne? — az utóbbi négy éves háboru mutatja, mire képes még oly nép is, mely természetesen inkább békés, mint harcias foglalkozásra van rendeltetve.

Ha tehát a szabadság és egyenlőség eszméi minden népet nagy önfeláldozásra ragadhatnak, bizonyos, hogy a legnagyobb lelkesedést oly népnél idézheték elő, mely

már természetből nemes lovagias lelkületénél s harcias szelleménél fogva erre legfogékonyabb. Nemzeti elfogultság nélkül lehet állítani, miszerint arra, hogy minden tagja egyenlő legyen, legméltóbb azon nemzet, melyet egy idegen „öt millió lovagnak“ nevezett el igen találólag. A magyar nép az, mely a tisztességre sokkal többet ad, mint anyagi jutalomra. Hiszen még hibául is rójuk neki, hogy ezen igen is kényes, érzékeny természeténél fogva irtózik a kereskedelmi pályától, mert egy pár krajczár haszonért nem akar mindent zsebre rakni. Akármely utolsó faluban a boltosságot e miatt rendszerint valamely örmény, zsidó, német üzi jó haszonnal. Ki nem tudja a magyar fuvaros pórokról, vendéglősökről keringő számos adomákat, melyek mind azon egy tanulságot szolgáltatják, hogy egy megbecsülő jó szóért mindent el lehet érni náluk, de goromba, parancsoló hang mellett semmi ár ígérete mellett sem?

A szabadságnak tehát, melyet a 48-dik törvények a magyar népek adtak, anyagi

Tajkép a Csernavölgyből. — (Greguss János rajza.)

javain túl főleg erkölcsi része volt az, mely a magyar nép lelkesedését eddig soha nem látott magas fokra emelte. Anyagi előnyeit különben is csak később volt érzendő; erkölcsi fölemeltetés azonban azonnal tapasztalta, s polgári önértéket csakhamar nagszerű tettekben nyilatkozott. Hogy már most nem a születés előjoga, de a valódi érdem a határozó, ezt minden lépten-nyomon testi szemével láthatta, ezen dicső elvnek alkalmazását látta az egyenlő címkezés használatában, s Kossuth Lajosnak, a nép ügyvédének az ország legmagasb méltóságára való emeltetésében.

Azok közé tartozom, kik a későbbi diadalok előidézésében Kossuth Lajos szellemének ítélnek az orozlán részt. Bármilyen kitűnő tábornokaink voltak, nem ők, hanem Kossuth verte meg az ellenséget. Hogy ékesszólása nagyobb volt-e a világ bármely szónokánál, azt most nem vitatom, de az iránt, úgy hiszem, általános az elismerés, hogy szónoklatának hatása hasonlíthatatlanul nagyobb volt minden eddig ismert nagy szónokánál. De

miért? Lehetett volna ékesszólása tiszerte nagyobb mint volt, ha nem azon eszmét hirdeti, a mit hirdetett, s ha ezen eszmének diadalát is nem épen ő maga vívta volna ki, bizonytal nem idézi föl amaz önkívülettel határozó lelkesedést, mely a 49-i csatateréken a néppel csodákat miveltetett. Az egyenlőség, melynek ő apostola volt, s melynek ő vívta ki diadalát, az egyenlőség volt ama varázsló hatalom, mely a diadalok fényes korszakát megteremtette.

Ime, ebben látom én a 49-i hősi csodák titkát, de egyszermind némi aggodalom okát is a jelen és jövőre nézve.

Jelen politikánk, igaz, hogy egészen más alapokon nyugszik, mely a nemességnek, ha talán volna is benne elég nagylelkűség erre, nem engedi, hogy az egyenlőség eszméjét a társadalmi téren is a 49-i mérvben keresztülvigye. Mostan királyság vagyunk, s a királyságnak fényes főurakra, nagyméltóságokra, büszke nemességre van szüksége keretül és — bástyául a porság ellenében... Úgyünk most kizárólag csupán csak nemzeti, nem egyszersmind szabadsági is. Ha jön az ellenség, védeni fogjuk hazánkat, nemzetünket, és a közép rend bizonynyal lelkesedni fog, de vajjon a nép, a nép, fog-e egy együtt érezni a felsőbb rétegekkel, viendehasonló önértéket a harczba, olyat, mint 49-ben? El lehet-e vele hitetni, hogy épen egyenlő érdeke is van életét áldozni a honért azokkal, kiket nekik mély alázattal nagyságot, méltóságot kell? Nem emlékszik-e vissza, hogy ez Kossuth alatt nem így volt, nem fog-e neki úgy tetszeni, mint ha az újabb ivadék megszegte volna akkori leereszkedését és visszavette a 48-i vívmányok legszebb erkölcsi részét? Nem

érzi-e ma jobban még, mint a Bach korszak alatt, hogy ő ujalog — paraszt, a kinek a méltóságos urak komornyikjait és inasait is meg kell tényszerűsíteni? Nem fog-e úgy okoskodni, hogy ha 48—49-ben lehetséges volt az egyenlő címkezés, az egyenlő polgári méltóság, miért ne volna lehetséges az mai nap-ság? Ha azt mondják neki, hogy szeresse a hazát mindennél jobban, nem fogja-e azt mondhatni — mert azóta sokkal tanultabb is — hogy hát a méltóságos urak miért nem szeretik jobban a hazát — *ezimeiknél*, és miért nem áldozzák föl azt a haza oltárán, ha azt kívánják, hogy ő meg életét áldozza föl?

Némelyek azt mondják erre, hogy ez csekélység. De ugyanezek másik perczen panaszkodnak a népiünkkel jelenleg uralkodó közöny és egykedvűségről, melyet népiünk a hirdett vívmányok irányában tanusít.

A mi népiünk szerföltöt jőzan ítéletű. Ő látja, hogy igen is nyertünk valamit, azt, hogy az idegen hivatalnokok helyét magyar urak foglalták el, a kik ép úgy szedik az

adót, szolgáltatják az igazságot, talán kevésbé jól, mint amazok, s elég jó magyar arra, hogy ennek is örülni tudjon, de hogy ő maga a nép, nyert volna valamit, ha anyagi téren nem, de legalább erkölcsin, ezt egyáltalán nem tapasztalja. A körülmény, hogy — mint ezt bizonyos lapok aggodva emlegetik — a népek hagyományos régi gyana-kodása, hitetlensége az uri osztály iránt ujo-

lag fölébredt, mutatja, hogy ama csodatevő szerezetteljes egység, mely 49-ben az egész nemzetet egy testté olvasztotta, eltűnt, és léteznek osztályok, melyek egymást — nem szeretik... S a hol ilyek léteznek, ott a hazát sem egyformán szeretik, és baj, ha a határtalanul nagyobb számú tömeg az, mely a veszély napjaiban hideg marad....

No de — a veszély napjaiban — talán majd másként lesz. Higyük azt, hogy a magyar nemzetben mindig a „haza minden előtt“ volt a határozó. Ha a körülmények úgy alakulnak, hogy világos leszen, miként e földön csak úgy lehetünk tovább is magyarok, ha egyszersmind valódi demokraták leszünk, úgy hisszük, nem azok száma lesz döntő, kik inkább lennének muszka főurak, mint magyar polgárok...
Vajda János.

A

Csernavölgyből.

Dél-Magyarország egyik tündéri szépségben s nagyszerűségben egyaránt kitűnő tájából, a Csernavölgyből adunk egy részletet. A Csernavölgy a legjelentékenyebb a bányásági havasok völgyei között; harántosan terjed északra déli irányban, s az Erdélyt Magyarország délkeleti részétől elválasztó havasokból eredő és az alsó Dunába siető Cserna-folyó teknőjeit szolgál. A síkságra kinyúló völgytorkolatnál mintegy ötszáz öl szélességű, de főlebb-főlebb mindig keskenyül, s néhol annyira összeszorul, hogy a csaknem közvetlen egymás mellett álló meredek sziklafalak közt, a lezuhogó folyamocská mellett alig van hely egy, a sziklaoldalba vésett keskeny hegyi utak. Képiünk épen a szűk hegyszorulat egy ily pontját ábrázolja, festői felvétellel, melyen a szom meredek sziklafalon akad meg, míg a láb a Csernát átvezető egyszerű fa-

hídon tétováz; szorongva kérdezzük, nem dülnek-e reánk a súlyos sziklák, vagy emeljük szemünket a magasba, hogy egy darab szabad eget lássunk.

Néhol azonban ismét kiszélesül a Csernavölgy. Egyikében a kiszélesüléseknek vannak a mehádiai világhírű Herkules-fürdők is; bár a tágulat itt is oly csekély terjedelmű, hogy a fürdőházak, a folyam jobb partján nagyrészt, egyik sorokkal már a hegyoldalra látszanak fölkapaszkodni s a két házor közötti tér szélessége alig

ványait keresni nem szükség sem Svájczba, sem még messzebb mennünk, sőt hazánk oly vidékekben dúsgazdag, melyek alkalmasak a külföldi turistáit is ide, a Kárpátok lánczkörébe vonni.

Képek a pusztáról.

3. A gulyás.

A civilizáció szele ma már elhatott egészen a gulyákig, de csak a szele. A gulya ma is csak gulya, s a gulyás ma is a filozófusából meg a korhelyéből lesz a falunak. Mihály gazdát legény korában kirángatta édes anyja a verbunkosok közül: bakancsos hát nem lett, hanem azt sem tette ám, hogy az éke szarvával törje tenyerét fel, a kaszá-lásban derekát letörje és petencezrudat viseljen a mezőn, és pelyvaporit nyeljen a szérűn. Komótosabb életmódot választott s lón belőle csillagvizsgáló, még pedig gulyás, még pedig számadó.

Igaz, hogy ilyen módon aztán egyik nap tészta, másik nap kása, harmadik nap téztászkása, hanem ez életmódba változatosságot hoz az a barna menyecské, ki az ételt hozza. Aztán meg semmi kifogásom az olyan mértékletesség ellen, melynek mi-helyt akarja, „esett“ bornyu áll rendelkezésre, s esettnek deklarált bornyuból olyan felséges gulyásus, hogy megnyalná száját utána a viczespán is. (Mog bizony, mert égetné a paprika.)

A gulyás ép oly eredeti s elváhatlan alakja a pusztának, mint a csikós. Arva tölgyfa botjára támaszkodva, bekötött uju szűrében, szirba beszegett nagy karamu kalapjában, a ridég gulya mellett kiegészítő része az elláthatlan mossze-ségnek.

Tetőtől nyakig csupa bakancsos, haja forsrifetszig van nyírva, bajusza pedig méltó volna egy Rostás Pálhoz; — de nyakon alól aztán: szür, lábri, karikás, füttyös, csobolyó, szeredás, fáttyol nyakraváló, még a pamut zsebkendő is a lábri zsebben, még a szürnek bekötött végű két uja is, és a pipaszurkáló is a szeredáson, minden csupa gulyási.

Es ezen nincs mit szégyelnie. A gulyássá-g rang. Legmagas hivatal a szarvasmarha körül, fölötté állván tehencsordásnak, bornyucsordásnak, béresnek, tehencsordásnak. És tisztesség is a gulyásság. Arany együtt emlit „gulyát, ménest“ a kondorosi csárda mellett; külföldi jóbarátunk fogalmában a „gulyásfaj“ a tiszamelléki barbarságnak ép oly árnyalata, mint a csikós pányvíja, a pandur fokosa, s a szegénylegény pisztolya; Schiller Kuoni mar-

Képek a pusztáról: 3. Gulyás. — (Gondy és Egyé fényképe után Jankó J.)

hapasztort együtt énekel meg a helyét hármis szövetség hőseivel; és a magyar mythológiából azt a meglepő magyarázatot olvashatjuk ki, hogy a gulyás nevezet nem származott a gulyától, hanem ellenkezőleg gulyás már akkor is volt, mikor még gulya nem volt, még pedig papi magas hivatal volt, és neve az áldozat tüzeinek meggyulladásától származik.

A gulyásság a tudományos szemléletre legalkalmasabb hivatalkok közé tartozik. A gulya kiverésétől kora tavasszal, beverésig az első hózávar után, közel a természethez, távol Bucsanzyktól, végtelen sorozata nyílik előtte a figyelemre méltó tárgyaknak, s a gulyás ész azokat nem hagyja figyelem nélkül. Elésett marhák belső részeiből betegségeket tanulmányoz (bonczudós), a beteg marhát jótékony füvekkel, hasznos decoctumokkal gyógyítja (gyakorló orvos), pandurmozgalmakból a közbiztonság állapotára, zsendárszakkból, fincsimléderből, téglaszin bugyogóból, kortes kurjogatósból, bandériumok fizásából az ország dolgaira következtet (politikus), az állat nyugtalanságából vagy jó kedvéből időjárását jövendöl (időjós), Günczölszeker, Fiastyuk, Sánta Kata, Kaszás, Tejut stb. körül csak úgy tájékozza magát, mint Brassai bácsi (csillagász), és végre határozott érdemei vannak a számadás módjainak egyszerűsítésénél, az esett marha bőrével való beszámolásnál pedig nincs az a pesti börtönzár, ki rajta tul tegyen.

Katonás arcz, magas rang, irodalmi dícsőség, gyakorlati tudományosság, — mi kell több arra, hogy a leányok észökét vesztik az ember után. És itt tünik ki a gulyás felsőbbsege minden más pástorok fölött. Egyéb pástorok csak magukhoz való kapnak feleségnek, szeretőnek; — a gulyást felemeli magához az uralom, és a legmeghatóbb állít teremtik együtt, mely magyar szerelmi krónikákban valaha termelt. Mert nem pusztán képzelődés alkotta a népköltészet ama gyönyört mely így kezdődik: Szépen legel a kisasszony gulyája... Az a kisasszony valóban létezett, szép volt, fiatal volt, művelt volt, édes apjának, az uralmának hateret hold földje volt, és mégis bele szeretett az igyész, fiatal, deli gulyásba, és mégis elmondta hogy:

Nem bánom én, édes anyám, tagadj meg;
De a szívem a gulyásért szakad meg.

Én nem tudom: megtagadta-e? Ha tette, rosszul tette. A kit egyszer nem restelt megszeretni, ne restelje aztán szeretni. A demokrácia isten akarata, a gulyás isten teremtése.

Még pedig külön teremtése, mint sok frakkos szarkaláb, a ki, soha fitit marhákat nem kergetett ugyan, de nem is tud hevülni, s a ki vértályogot soha nem gyógyított ugyan, de a ki, ha a fejét elütötték, sem tudna olyan verset összeírni, mint a kisujszállási öreg gulyás, ki Homérról és Napoleont, hazaszeretést és haladást, családiasságot és világnézetet oly szépen nyelbe tudott sütni, hogy a szegény öreg Pákh Albert (isten nyugtassa meg.) érdemesnek találta a „Vasárn. Ujs.”-ban való ki nyomatására. K.g.

Egy francia népballada.

Laboulay, a kitinő és hírneves francia író, közelebről második kiadásban megjelent „Discours populaires” (Népszerű beszédek) című gyűjteményében, a szláv népköltészetéről értekezvén, mintegy előzményül, más népek költészetéről is megemlékezve, többi közt egy francia népballadát közöl, mely nézete s nézetünk szerint is, minden népek költészetének valódi gyöngyei közé tartozik. Megkísértjük magyarul adni népballadát, bár előtte meg kell jegyeznünk, hogy a francia „chanson” rhythmusa legnagyobb részben lekopott róla a fordításban. A magyar rhythmus nem egyeztethető össze a francziával — s ez az oka, mellesleg jegyezve meg, hogy Berangert is oly nehezen s mégis oly tökéletlenül tudjuk fordítani.

Laboulay az általa közölt balladát érdekes észrevételekkel vezeti be a francia népköltészetéről általában, s annak viszonyáról a francia műköltészetéhez. Előre becsátjuk mi is ez észrevételek, annyival inkább mert rövidke, s kevés ideig tartóztatják el

az olvasót magától a költeménytől, melyet eredetiben bizonyára végtelenül jobban élvezhetne, mint fordításunkban.

„Nekünk is vannak Franciaországban, — ugymond Laboulay — népdalaink. Miért nem kíséri azokat, általában véve, oly nagy siker, s miért nem jutnak oly hírességre, a minőt érdemelnek? Ez attól van, mert oly nagy irodalmunk van; ez magyarázza meg, hogy némely nemzeteknél a népköltészet egészen háttérbe szorul s másdranguvá törpül el. A népeknek is, mint a növényeknek, meg van a maguk virágzása; s jó egy pillanat, mikor egy nemzet összes irodalmi élete egyszerre nyílik ki, mint egy fölpattonó virág, mikor nagy írók egész nemzedéke áll elő s rányomja a fejlődés nyelvére a maga bélyegét. Ez történt Franciaországban, XIV. Lajos uralkodása alatt. Költők, mint Corneille, Molière, Racine, Lafontaine, szónokok, mint Bossuet, mint Fénelon, oly felséges kifejezést adtak a francia eszméknek, mely azonban s azóta is általános elfogadtatásra talált. Ezzel elvált az irni tudók nyelve, az irodalmi nyelv, azon nyelvtől, melyet a nép beszél. S ez az oka, hogy Franciaországban bizony nem könnyű dolog írónak lenni; a ki írni akar, meg kell tartania bizonyos formákat, tisztelnie a kifejezés bizonyos elfogadott módjait, a mint azokat lángeszű írók megállapítva szabályul hagyták hátra.

„Im ez az oka, hogy a mely nemzetnél egy nagy irodalom fejlődött ki s állapotodt meg, a népköltemények oly nyelven szólanak, mely nem a mivel társaság, nem az irodalom nyelve már: az elfogadott műalak hiányzik belőlök. S ez az oka, hogy Franciaországban a népdalok nem foglalják el azon helyet, a melyet érdemelnek.

„De ez nem volt mindig így, s bátran állíthatjuk, hogy a tizenhetedik századig nekünk is voltak tökéletes szépségű népdalaink. Legnagyobb részök elveszett, el hagyták veszni; de még fennvan belőlök ma is sok; ha több nem volna is, itt vannak azon kördalok, melyeket a gyermekek játék közben énekelnek, s melyek csaknem kivétel nélkül régi népdalok. Napjainkban már kezdik összegyűjteni s nem egy valódi gyöngy találkozik közöttök. Egyet közlök mindjárt. Egy jeles tudósunk, ki egészen szülő-vidéke dícsőségének szentelte munkásságát, Tarbé Prosper ur, összegyűjtötte a Champagne népdalait. E dalok közt van sok igen vig; azon ravasz s fifikus elméség ömlik el nagyon sokan, a mi a Lafontaine költészetének oly kiváló sajátsága. Tudnivaló, hogy Lafontaine lángeszű volt, de megérett rajta a talaj, a melyben nőtt, s valamint Champagnei bort nem lehet készíteni mindenütt, Lafontaine sem születhetett másutt, mint Champagneban. — A vidám dalok mellett azonban vannak komolyabbak is, bús és szomorú dalok, s ezek közt találtam egyet, melyet különösen szépek tartok.

„A czime: *Jean Renault*. Ugy látszik, e dal, melyet Reimsban ma is dalolnak, és pedig valószínűleg már századok óta, Franciaország más vidékein is feltalálható. Valódi ballada, melynek egyedüli baja, hogy nem Németországból került ki, különben a legfinomabb izlésű emberek is mesterműnek kiáltanák ki.

„Ez a Jean Renault egy szegény katona, a kinek a harcba kellett mennie, felségét teherben s gyermekeit és anyját odahagyta. Szegény katona feloldozta magát hazájáért, kimerülve, vérvetetten vándorog haza, panasz nélkül. Minden vágya, hogy haza érhesen s otthon halhasson meg, mint szokott meghalni a szegény ember, elszántan és nem akalmatlanokodva senkinek.”

Ime a ballada:

Jean Renault legendája.

Hogy a harcából megjött Jean Renault, Oly bús, vérvetett, gyöngy volt.
— „Jó nap, anyám!” — „Isten hozott, fiam! A nőd beteg, kicsinyje van.”

„Eredj anyám, hamar, siess, Ágyat nekem, puhára, vess.
De vedd szép csöndesen, no zajjal, Szegény beteg nőm meg no hallja!”

S hogy a harang éjfélre szól, Lelkét kiadta Jean Renault.
Az anyja kezdte sirni halkal, Neje meg hallgatóni: mit hall?

— „Jaj, mondd csak jó anyám, anyám: Ki sir ott, mintha hallanám?”
— „A gyermekek csak, lellem lánynom, Foguk fáj, egy sirnak az ágyon.”

— „Hát ez mi meg, mondd jó anyám: Szögezek? — mintha hallanám.”
— „Lánynom, az asztalost hívtam, Egy deszkát igazgat a padlatban.”

„Hát most mi meg, anyám, anyám, Énekszó? — mintha hallanám.”
— „Csak a processio kerül, Leányom, a háznak körül.”

„Ah, jó anyám, mondd meg nekem, Te is miért sírsz szüntelen?”
— „Tovább, jaj, nem titkolhatom: Jaj, Jean Renault a gyászpadon!”

„A sirásónak mondd, anyám, Sirt két személyre ásson ám,
S hogy egy kicsinykét széles lenne még: Hogy a kicsink elférjen benne még!”

Szász Károly.

A ki a csillagát megtalálta.

(Elbeszélés.)

Kiskoromtól fogva árva voltam, hat mostoha-testvéremmel együtt, kik nálam idősebbek valának. Hoszantartó és változatlan egyformaságu neveltetem egészen sajátosság és rendkívüli természetbe öltöztetett, — úgy hogy inkább úgy nőttem föl, mintha Borbálának, legidősb nővéremnek, gyermeke, nem pedig megboldogult szülőimnek leánya lettem volna.

Borbála mind gondolataiban, mind háziasszonyi életében egy megmásíthatlan czélt tűzött ki maga elé, azt, hogy nővéreinek férjhez kell menniök s ez egyetlen, de egyszerűs mind törhetlen elhatározása oly erős is vala, hogy valamennyien jó szerencsét csináltak, magamat kivéve, kihez pedig legszebb reményeit kötö.

A világ majd minden zugában akad olyan természetű leány, a milyenné én kinőttem magamat — meggondolatlan barázdabillegető, kinek bevallott célja soha sem volt más, minthogy egy jó pártit hajhászson, halálszosszon magának; meglehetősen csinos és eleven, s épen elég érzelmes arra, hogy egy-két unalmas óra hosszant egy kellemes társ lehessen, midőn kizsarlottam s föl is használtam azon csekély szolgáltatásokat, melyekre a férfiak — kiknek nincs mit jobbat tenniök — készek. Az egész szomszédságban aligha volt csak egy fiatal ember is, kivel egykissé ne szépelegtem volna. Ebben a mesterségben szépen eltöltöttem öt inas-éveimet, tulléptem huszonkettedik születésnapomat, a nélkül, hogy kintzött czélelomat elértem volna: midőn Borbála türelmének fonala kettészakadt s ezt ki is jelentette nekem, oly határozottan és leplezetlenül, a milyen közöttünk soha elő nem fordult; mert — némely dologra nézt sokkal jobb, ha az ember hallgatás érti egymást, mint ha véleményét ki is mondja.

„Szella”, mondá ünnepelesen, „huszonkettedik évedet betöltöd s mindenik nővéred saját tűzhelye mellett ült, még mielőtt elértek volna a te korodat — pedig egyiköknek sem

tomban, míg tülfelel a vállalat nehéz volta érdekében fokozta, — többi kísérleteim mind hajótörést szenvedvén. A legnagyobb macakassággal tartottam ki a vitát Borbálával szemben, míg ő is beleegyezett.

„Irdod kell az öreg mr. Frasernek; az ifjú meg se említsd, s mondj azt, hogy legfiatalabb nővéred a csillagászatot tanulja, s mivel nekiek van egyedül távcsövük a vidéken: igen le volnál kötelezve, ha megengedné, hogy használhassa.”

„Kitüntetésedben van ám egy bökkend” — jegyzé meg Borbála, midőn leült, hogy a levelet megírja; „az öreg ur egykor el volt jegyezve anyáddal.”

Istenem! még most is elpirulok, ha elgondolom, mily gonoszul vetettük ki hálónkat, s hogy csikartunk ki mr. Fraserrel egy szivélyes meghívót „régii barátónké, Horley Mari, leánya” számára.

(Folyt. köv.)

Szász Béla.

„Úti levelek Skóciából.”

Irta Felméri Lajos. — Sárospatak, 1870.

Ismét egy ut-leírás! — fognak talán felkiáltani néhányan, kik Britanniá leírását valamely előbbi magyar utazó közleményéből ismerik. Az igaz, a brit szigeteket jelent már meg az utóbbi évtizedekben nálunk néhány munká; de azért ne gondoljuk, hogy egy-egy új productum e nemből fölösleges lenne. Minden utazó saját kora kívánalmához mérten szemlélődik; e mellett az egykor utleírók munkái közt is nagy különbséget tesz egyéniségök, működési terük, életirányuk.

Felméri ur, — ki (1866—67-ben) külföldön léte alatt tisztán tudományos pályára készült, s ki jelenleg a sárospataki akadémiában a bölcsészeti egyik tanára, — nem politikai vagy gazdasági szempontból (mint előbb nálunk Szemere vagy Térei tették) igyekezett megismerni az angol földet, mint inkább általános művelődési szempontból. Innen van, hogy uti leveleiben, midőn a városokról szól, leginkább azon tudományos intézetivel foglalkozik, a vidéken pedig a népelelet tanulmányozza s ismerteti. De nemcsak ismerteti, s a vizsgálódása körébe eső intézményeket, szokásokat: hanem többnyire, éles észszal, bírálat alá is veszi, a hol lehetséges a mieinkkel összehasonlítja azokat. Ez képezi munkájának önálló értékét irodalmunkban. — E mellett becses térszi munkáját azon körülmény is, hogy Skóciáról magyar utazó még oly részletesen nem írt mit ő, s különösen a skót fölföld (Highland), Ossian e regényes hazájának ismertetése, a felföldieknél életben volt sajátosság *clan rendszer* leírása stb., egészen új irodalmunkban. Szerző — ki mint már fentebb említettem — szereti a párhuzamot megtenni minden alkalommal hazánk és Anglia intézményei közt — a skót fölföld leírásánál igen ügyesen, a székely népre emlékezik vissza, megjeli a hasonló vonásokat e két nép életében, mely hasonlóság okai a két nép lakhelyének hogyi fekvéséből, s elszigeteltségéből magyarázhatók ki.

E 210 lapra terjedő munka, mint már czime is mutatja, levelekben van írva, melyeket eredetileg Szolostoy László barátjának szánt a szerző. — Az egész 3 fő részre különül. Az első részben Angliáról, voltaképen ennek két fő tudományos intézetéről, az oxfordi és cambridgei egyeteméről ad a szerző igen érdekes ismertetést; majd párhuzamba állítja az angol és két egyetemeket, ez utóbbiakat tüntetvén föl olyanokul, mint a melyek sokkal inkább megfelelnek amazoknál a kor igényeinek. — Az oxfordi és cambridgei tanulók csolnak-versenyének (regatta) leírása igen eleven és mulattató részlet. Általában szerző, komoly bíráló irányra mellett meglehetősen humorral is rendelkezik, mi munkájának olvasását a hasznos mellet élvezetessé is teszi. — A munka második része a skót Athénnel, Edinburgh-gal foglalkozik; loirja benne szerző az ó és új várost, melyek oly éles ellentétet képeznek egymással, úgy az épületek mint a lakosok tekintetében; amott a hajdani herozgek és grófok egykor fényes most nagyon elvénytül lakaban piszkos proletár népség lakik, — emitt, a széles utozáj, előleges terv szerint finom izléssel épített, s Európa legszebb városainak egyikét képező új városban a tudomány és pénz arisztokráciája. — A harmadik rész, mely az egész műnek több mint ¼-át képezi, —

a skót Highlandot írja le. Ez mindenestire a munkának legérdekesebb része. Ugy dolgokkal ismerkedik itt meg az olvasó, minőket még eddig nem olvashatott egy Angliáról szóló utleírásban sem. — A már említett *Clan rendszer* ismertetésén kívül igen sok érdekes adat és adoma van itt a hegyi skót nép életéből; majd egész lelkesedéssel írja le szerző a gyönyörű skót tavakat, melyek a skótok nagy költőjét a híres Skott Waltert annyiszor hevíték költői ihleteire; a komor kinézésű skót hegyeket, a vadregényes Trosacks-al; a csoda szépségű Fingál barlangot; a Glen-Coe-t, Ossian állítólagos hazáját; a hajdani dalmokok, bárdok, emlékeleit.

Nem lesz talán érdektelen e lap olvasóinak, ha itt egy csinos részletet, mely épen Ossian hazájáról, a Glen-Coe-ról (Kó völgye) szól, egész terjedelmében közlünk.

Glen-Coe (A Kó völgye).

Az ember abban is föltötte áll az állatoknak, hogy míg azok egy helyre, egy légmérsékre vannak szorítva, ő mindent képes elérni. Az egyetlen alatt vagy a földszarkoknál csak ugy el tud élni, mint a mérészelt földköz. Szó sincs róla azonban, hogy természetére a föld természeté, az évszakok s a levegő nagy befolyással, módosítással ne volnának. A völgy lakosa, mintha érezné, hogy magasabb légszlopok nehezelnék rá, rendszeren nem tud oly szabadon, oly élénken érezni, gondolkodni, mint a hegyi nép. A hegyi lakója rendszerint a kültermészetet szebben látja, emberi természetünk magasztosabbnak, becsesebbnek tartja, mint az egészségletlen s romlott levegőn élő városi nép. A nagyobb városokban mindennap akad öt-hat, némelykor tíz-tizenöt is olyan, a ki megtálatta végképen e világot, vagy a ki megrettent a küzdéstől, mely az életben mindenkiré vár, vagy a kinek a szenvedélyek szívét megmérgezték, s véget vet életének: szorinte e hitvány portékának, mely számára csak törviseket termott volna róza nélkül, csak ürmöt nyújtott volna örm nélkül. A hegyi nép nem ismeri az ilyen sötét kedélyállapotokat. Esze nyílt, mint a bércezek körül elterülő látkör; gondolata szabadon szárnyal, mint a sziklák sasa; érzelme tiszta s határtalan, mint a kék ég, mely feje fölé elterül. Itala a szabad levegő, lehellete szabadság. Hadd maradjunk alant a zajos városok mérges szenvedélyeikkel, szánalmas viszályaikkal: fent, a bérceken van az élet; a hegyek közt honol az igazi hűség szeret.

A hegyi skótok életéből, melynek egyszerűsége századokon át dacoloni tudott a különféle emekkel terhelt civilizációval, kötetekre való rajzokat lehetne írni. Amaz életerős természeti fajnak ma csak elveit találjuk nyomait vagy képviselőit, kik egy elpusztult régi kőnyelv megromlott levelei. Hova lettek hegyi fészkeikből az ősi szokásaikhoz, erkölcsiükhez hű apák? e nagy kérdésre szomoruan felel egy-egy elkésett hű unoka, ki félve kerül a népes helyeket, hogy apái fészkeiben fölkereshesse néha-néha azoknak sirjait, s elmesélhesse gyermekeink az őök dicő tetteit, melyeket minden írott szónál hívebben őrizett meg a szájról-szájra szálló hagyomány.

Obantól északra, mintegy 10 angol mérföldnyire van egy völgy, neve Glen-Coe, mi gael nyelven annyit tesz: borzalom-völgye. A völgyet északra a Loch-Leven, nyugotra a Loch-Linné s délre a Loch-Etive környezik. Egyike ez a ködös ország legcsodásabb, s borzadalmasabb völgyeinek. A hét angol-mérföld hosszú, s harmadfél mérföld széles sikot óriási hegyek övezdik, s csak pár helyen szakadnak meg, hegyesorosokat képezve, melyek fölött a fölémes sziklafalak minden perzében leszakadással fenyegetnek. Odább délre mindig emelkedik a hegylánc, s oszacsuival a felhőkbe vész, melyek különösen a Bidden-Moron (Öz csuoc) szoktak szállásolni. A az lég, mely a Kaukázst, mint langyos éther érinti, Helvézia bérceit örök hóval fűdi: az, Skózia hegyeit óriási felhőkbe burkolja, melyeknek csuda alakjairól, mint kísérletes szellemekről szólnak meg Ossian herjai.

Csöndesen lépünk; e helyet, melyen állunk örök emlékvé tette a néphit, megszentelte az emlékezet. A völgyön egy kis folyó kigyózik át, a Cona, melyet a hegyoldalokról és tetőkről száz meg száz zugó és patak alakjában lejöví víztömegek táplálnak; ez Fengal és Ossian idejében is ott folyt, s ott hallgatták szöke hajjai az édesen opedő ködös homályos énekeket, hátrább emelkedik az Everrallin) szöke ma is ugyanazon sziklahomokon trónol, mint a boldog aranykorban. Szilárdan áll

*) Fengal neje.

** (Pesten történt.) A jőzsefvárosi kalváriánál mult csütörtökön egy nő csecsemővel karján a b. Szűz képe előtt térdelt s imádkozni látszott. Kis idő múlva fölkel s a tőle nem messze ülő három leánykához megy s a legnagyobbikát — tíz éves lehetett — e szavakkal szólítja meg: „Fogja meg kisaszony kérem e gyermeket egy percere, tisztént visszajöjök.“ — A leánya készségesen vette kicsi karjába a még picinyebb teremtést. A nő elmegy, és soká nem jó vissza. A három testvér nyugtalankodik. S midőn esteledni kezd s az anya még mindig nem jó, a gyermekek sirni kezdtek, mit csinálnak a kis gyermekkel: hazavinni nem merik, anyjok „agyon verné őket, még öten vannak otthon.“ Végre a legöregebbeknek volt annyi esze, hogy a stáció-utcai bírósághoz ment, s onnan rögtön egy konstabler kíséretében a Rókusba vitték a csecsemőt. Meglepi látvány volt a három síró gyermeket szemlélni a csecsemő gyermekkel. A leánykák zokogva haza futottak, az eltűnt anyát nyomozzák.

** (Az új osztrák miniszterium) hosszas vajadás után végre megalakult: Miniszterelnök s a földmívelési miniszterium vezetője; gr. Potocki. Bellügyminiszter s a honvédelmi miniszterium vezetője: Taaffe. Igazságügy s a kultuszminiszterium vezetője: Tschabuschnigg. A pénzügyminiszterium vezetője: Distler osztályfőnök, a kereskedelmi miniszteriumával Depretis osztályfőnök bizatott meg.

** (A párisi Rothschild-ház) főpénztárnoka Tassin elfogatott Páris környékén. Nehány napra eltávozott, s ezalatt 2 millió frank hiányt fedeztek fel. Tassin 42 éves és ismerősei előtt igen kedvelt ember volt.

** (Hald egy kézzarításért.) A „Kolozsvári Közlöny“ írja: A mult hó végén Szabó István, külvárosi földműves borozás közben bizonyos honvéd őrmesterrel kezdett szorított, azonban lelkesedésében kissé több erőt fejtett ki, mint kellett volna, mire a vitéz fölkiáltott, hogy kezének ilyes őszesajtolása, megropogtatása nem elég kiméletes bánásmód. Azonban nem kívánt tőle elégtételt. Nagy J. földmívelő, ki ez esetben jelen volt, nem hagyta annyiban a dolgot, a honvédért keztyűt dobott Sz. L-nak. Heves öklviadalra keltek, minek vége az lett, hogy Szabó I. vértől borítva, eszméletlenül maradt a csatatéren, hol két oldalborájá eltorított és néhány napi szenvedés után elhalt.

** (Hamis 50 frtos bankjegyek) jöttek forgalomba, melyek rajzával vannak készítve, és rézzal fekete árnyalva. Az emberi alakok föltűnő rozslu készítvék rajta. E jegyek Bécsből, 1866. aug. 25-ről vannak keltetve és D 30. B 39. sorozattal jelölve. Vizsgy éppen nincs rajtuk, hanem annak helye olajjal van bekenve.

** (Sikkasztás.) A honvédelmi miniszteriumnál sikkasztást vettek észre, melyet S. . . nyug. hivatalnok követett el. Motozást tartottak s csakugyan találtak is nála okmányokat, melyek a sikkasztással kapcsolatban állanak. Az ügy átadott a fenytörvényszéknek.

** (Régi gyilkosság.) Még 1867-ben éjjeli utcai verekezésben Goikovics vasuti munkást megölték, de a tettesnek azeóta nem tudtak nyomára jönni. Végre asszonyi csavagés jött a rendőrség segélyére. Andrási Titus molnár neje ugyanis mély titok leple alatt elmondá nővérének, hogy férje három év előtt valakit megölt. A titok természetesen tovább ment, a mig Goikovics özvegyének fülebe jutott, ki azt a rendőrségnek feljelenté. Az utonnan megindított vizsgálat felderíté, hogy a gyilkosok Andrási Titus, Frühwirth Mihály és egy urasági kocsis voltak. A két előbbi már fogva van.

** (A gyónás is hasznos.) Jászberényben egy embert megloptak mulató czimborái. Az ügy feladatott a kapitánynak, ki befogatta mindazokat, kiket gyanu terhelhetett, és csak az igazi tolvaj nem került hálába. A tolvaj-czimborá hallván az ártatlanul szenvedők sorsát, elment a barátokhoz, ott meggyóna, hogy 300 frtot lopott, s áthozta a

pénzt a papnak, hogy szolgáltatása illető helyére. A pap szívesen megette a kis ziveséget a „megérté bárany“ ért, természetesen a titkot megőrizte. * (Figyelmeztetés.) A „Szabad Egyház“ cz. lap írja: Léva vidékén, s Hontmegyében egy csavargó jár, ki az alkalmat kilesvén, mikor nincs az vagy az a plébános otthon, lakására megy, s ott nevében óráját kéri, mert ő egymond selmeci órás, s az urtól megbízást kapott, hogy óráját javítsa ki. Sok jóhiszemű gazdasszony aztán odaadja neki az órárt reparálni, csak hogy sőt hamar látja többé. E figyelmeztetést H. V. plébános ur küldötte be hozzánk, ki már megjárta e csavargóval s szép aranyórája odaveszett s mint állítja, ismerősei közül már megjárták többen is.

— (Nevüket változtatták:) Prizbil Alajos, Ignác, Miklós és Albert tatai lakosok „Perényi“-re, Hengge Frigyes p. ü. igazg. számtiszt Hengyeire, Wenecker Gyula veszprémi lakos Kovácsi-ra

— (Halóhalások) — Vezzer Zsigmond Unghegye tiszt. főjegyzője, ápril 8-án Meranban meghalt. — Human Olga, a nemz. színház kedvelt fiatal énekesnője 21 éves korában meghalt. — P. Szathmáry Károly ismert regényírókat és országgyűlési képviselőt család mély gyász érte. Edes anyját veszté el: öz. Szathmáry Dánielne szül. Kállay Zsuzsánnát, ki e hó 10-dikén Szilágy-Somlyón hunyt el, 70 éves korában. — Szemessy Lajos volt 1848-diki és jelenleg m. kir. honvéd főhadnagy, e hó 11-dikén, élte 54 ik évében Pozsonyban meghalt. — Arvamegye egyik tisztelt férfa Zmeskál Ferdinánd lastini jóságán 62 éves korában meghalt. — Scharnhek János esztergom-érsekmegeyi áldozár, pesti közeponti papnöveldéi aligazgató, életének 41-ik évében elhunyt.

Adakozás a honvéd-menházra.

A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségéhez beklüdetett: Keszthelyről: Boggyay Antal csabrendeki lakos 20 ft. — Hertelendy Imre gyűlevészi lakos 20 ft. Összesen 40 ft.

Adakozás a tiszai árvízkarosultak javára.

A „Vasárnapi Ujság“ szerkesztőségéhez beklüdetett: Pestről: N. N. 1 ft. — Ehhez adva a budapesti munkás-egylet tagjai által adományozott összegzet (lásd „V. U.“ 1870. 1. sz.) — begyült összesen 21 ft. 6 kr.

— A „Vasárnapi Ujság“ által a tiszai árvízkarosultak részére gyűjtött 21 ft., azaz: huszonegy forint 6 kr., átvette a bodrogközi karosultakhoz eljuttatás végett Kossuth Pál. Pesten, ápr. 5-én 1870. Tiszta Kálmán. Kossuth Pál.

Nemzeti színház.

Péntek, ápr. 8. „Egy pohár víz.“ Vigjáték 5 felv. Irta Scribe; ford. Nagy Ignác. — (Vahot Irma k. a. fölleptéül.) Szombat, ápr. 9. „Hamlet.“ Opera 5 felv. Zenejét szerz. Thomas Ambroise. Vasárnap, ápr. 10. „Szentiván-éji álom.“ Színmű 5 felv. Irta Shakespeare; ford. Arany János. Zenejét szerz. Mendelssohn Bódog. Hétfő, ápr. 11. „A jó barátok.“ Színmű 4 felv. Irta Sardou; ford. Szerdahelyi. Kedd, ápr. 12. „A boldogság első nosza.“ Vig opera 3 felv. Zenejét szerz. Auber. Szerda, ápr. 13. „Egy szegény ifjú története.“ Színmű 5 felv. Feuillet Octave után; ford. Feleki és Hegedűs.

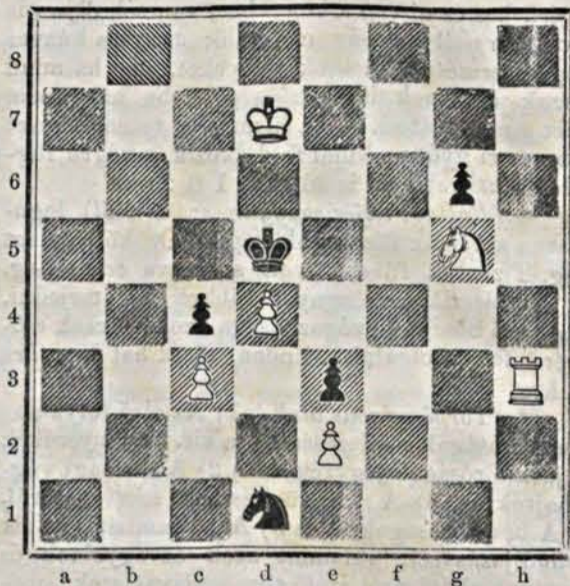
Szerkesztői mandanivaló.

— Eger. Zs. S. Az énekek éneke már sokkal magasabb röptű és sokkal sikerültebb átírásokra lelkesítette a költőket, mint az, melyet öntől kaptnak. De ennek csekély sikere miatt nem akarjuk önék tehetségét általában elítélni. — Kula. T. Gy. A hosszú költeményben egyes meglopón szép sorok vannak; de színtannyi vagy több a mi nem sikerült. Legkevésbé sikerült pedig az egész mint

egész; compositioja nincs, fejlődése egyenetlen s vége kekedés nélkül. Talán más jobban fog sikerülni. — Sümeg. B. J. Kivánattal teljesítettük s további közreműködését is szívesen várjuk. — Kassa. S. K. Stroszmayer diakovári püspök arczképe és életrajza megjelent lapunk 1866. évi 18-dik számában, midőn a püspök a magyar-horvát kiegyezkedés ügyében, mint a zágrábi országgyűlés küldöttségének elnöke Pesten időzött.

SAKKJÁTEK.

542-ik sz. f. — Engelhardt W.-tól (Gerában.) Sötét.

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

Az 537-ik számú feladvány megfejtése.

(Grimshav M.-tól Londonban.)

Világos. Sötét. 1. Hc3—c5 Kd4—e5: a) 2. Vc1—f4 Ke5—f4 3. Bh5—f5: † matt.

a) 1. Fd6—e8: 2. Hh6—f7 tetszés szer. 3. V ad mattot.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Harasztiban: Gr. Pestotius Benno. — Miskolcon: Czente József. — Jászkiáron: Galambos István és László. — A pesti sakk-kör.

Előfizetési felhívás

A VASÁRNAPI UJSÁG

és Politikai Ujdonságokra (Országgyűlési Beszédár-ral s más rendkívül mellékletekkel).

Postán küldve vagy Budapesten házhoz hordatva. Évnyegyedre (ápríl—június) 2 ft. 50 kr. Félévre (ápríl—sept.) 5 „ „ Három évnegyedre (ápríl—decz.) 7 „ 50 „

Csupán a Vasárnapi Ujság: Évnyegyedre (ápríl—június) 1 ft. 50 kr. Csupán a Politikai Ujdonságok: Évnyegyedre (ápríl—június) 1 ft. 25 kr.

A pénzes levelek bérmentes küldése kériük. Heckenast Gusztáv, hírlap kiadó-hivatala Pest, egyetem-utca 4-ik szám alatt.

Lapunk mai számához a „Victoria“ biztosító-társaság biztosítási felhívása van csatolva.

TARTALOM.

Gróf Bathányi Lajos sirja (képpel.) — Jegyzőkönyv — A csodák titka. — A Csernavölgyről (képpel). — Képek a pusztáról (képpel). — Egy francia népballada. — A ki a csillagát megtalálta. — „Úti levelek Skóciából.“ — Tárház: A husvéti ünnepekre. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Közlekedés. — Mi ujság? — Adakozás a honvédok menházára. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mandanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

WALSER FERENCZ harangöntő, nagy kereszt-utca 3-ik szám alatt PESTEN.

ajánlja magát a t. cz. közönség és érdemes községnek tetszés szerinti nagyságu s tiszta egész összhangzatu HARANGOK, valamint a legújabb szerkezettü

szabadalmazott vaskalap legújabb szerkezettü, valamint a legújabb szerkezettü tüzifecskendők készítésére.

Az én taldmányom módja szerint megújított és a magas kormány által szabadalmazott öntött-vas kalappal ellátott harangok a legnagyobb előnyt nyujtják, mert koronájuk, azaz kalapjuk fordítható és így a harang nyelvének felületi helyét megváltoztatva bármilyen megrepedésé lehetetlen s legnagyobb tartósságu biztosítatik, azonkívül az utonnan szerkesztett és szabadalmazott surlódasment persely által, mely igen könnyen fordul, a harangzás is igen kevés erőt igényel; továbbá a torony szilárdságát sem rongálja, mert könnyű forgása által a haranglábat legkevésbé sem ingatja meg. Az ily módon felszerelt harangot tökéletesen kilódtítani lehet, mely által a hang is egészen kitűnő, s így teljes hangját és erejét éri el; minden zavart hang és az oly ijesztő kongás pedig, mely tökéletesen ki nem lödtítható harangoknál előfordulni szokott, teljesen elmarad. Kivánatra öreg harangok is megváltoztathatnak új rendszerem szerint, és új felszereléssel láttatnak el a legutányab áron.

KERTÉSZ és EISERT Pesten, Dorottya-utca 2. szám, a magyar király czimű szállodával szemközt, a tavaszi idény tekintetéből következő czikkek dús választékát ajánlják:

Tavaszi legyezők. Közöséges gömbölyűek papírból 12 kr. kelméből 30 „ Finomabbak, kivonó előkészülettel, kelméből, selyemből stb., 1 ft. 25 krtól 4 ft. 50 krig. Falegyezők, különemű kiállításuk, 25 krtól 7 ft. 50 krig. Fa ernyő-legyezők. Egy egész új, igen díszes neve a tavaszi esernyőcskének, melyek mint legyezők is használhatók, különböző fane-mekből készülve, simák és selyem részekkel, 1 ft. 30 krtól 6 ftig. Napernyők. Kis félrehajtható tavaszi ernyőcskék selyemből, belés nélkül, 1 ft. 70 krtól 2 ft. 50 krig. Selyemből bélelve 2 ft. 40 krtól 3 ftig. Finomabb neműek, moire antique és atlaszból, fodorokkal díszítve stb., 3 ft. 40 krtól 10 ftig. Középnagyságu kézi-ernyők, változatos kiállításuk, 1 ft. 80 krtól 15 ftig. En tout cas-ernyők alpacca és selyemből, 2 ft. 30 krtól 8 ftig. Napernyők urak számára, 3 ftól 7 ftig. Esernyők. Alpacca szövetből 3 ft. 75 krtól 4 ft. 50 krig. Tafota és selyemből 1 ft. 60 krtól 11 ftig. 12 bordás angol selyemernyők 12 ft. Angol ruganyernyők 10 ft. Rugany eső-öltönyök és köpenyek. Ujjas öltönyök fejtővel, 10 ft. 75 krtól 19 ft. 50 krig. Kocsizó- és lovagló-köpenyek ujjakkal és fejtővel, 15 ftől 19 ftig. Igen elegans drappszinű eső-öltönyök, 17 ftől 20 ftig. Plaid-szijak. Legjobb nemű angol 1 ft. 15 kr., olosók 80 kr. Vállba akaszthatók 1 ft. 50 kr., 1 ft. 80 kr. Gyermkek számára olosók és finomabbak, 40 krtól 80 krig. Szives figyelembevételül. Levélbeli megbízásoknál különös feladatunk a belénk helyezett bizalmat a rend-mény pontos eszközése és gyors elküldése által megnyerni, miert is a kiüldendő tárgyaknak közelítő árát meghatározni kérjük, megjegyezvén, hogy minden meg nem felelő czikket visszafogadunk. 766 (4-4)

Fűszerkereskedés megnyitás. Van szerencsém ezen a t. cz. közönségnek tudomására hozni, miszerint a Bauhofer és Jármy czég alatti fűszerkereskedést átvottem, melyet egy-átalában friss árakkal ellátván, ezentul is főfeladatomnak tekintendem, a t. cz. közönség becses bizalmát jó, olosó és pontos kiszolgáltatás által kiérdemelni. Ennek következtében ajánlani

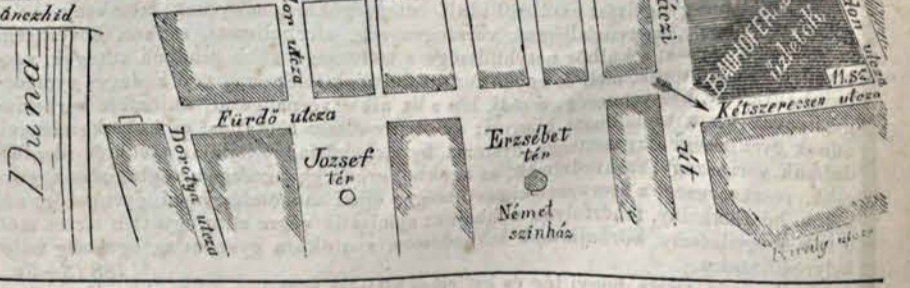
5 font jóféle s tisztalésű kávé csak 2 ft. 80 kr.

Portorico-kávé . . . 3 ft. 20 kr. Arany-Java-kávé . . . 3 „ 80 „ Laguayra-kávé . . . 4 „ „ Plant-Clylon-kávé . . . 4 ft. 20 kr. Cuba-kávé egész finom 4 „ 40 „ Gyöngy-kávé egész fin. 4 „ 50 „

Czukor, brasilliai-rhum egy pint 1 ft., legfinomabb jamaikai-rhum, Pecco-virág- és Souchong-thea, sardinák, mustár és sajt-félék a legutányosb áron kaphatók Pesten, Jármy Armin-nál (ezelőtt Bauhofer és Jármy.) a két szerezsen- és Laudon-utca szögletén, 11-dik szám alatt

Vidéki megrendések a pénzüsszeg beklüdeése vagy utánvét mellett a leg-gyorsabban eszközölteznek. 717 (1-12)

A t. cz. vidéki közönségnek! Üzletem könnyebb feltal-lása tekintetéből szolgáljon tájékozásul az itt lenyomott tájrajz, mely a lánchidtól veszi kiindulási pontját!

A serfőzés feletti gyakorlatok, előadások s tanítások; további pá-linka-égetés, ezet s serfőzés-gyártás, mely 10 év óta a mezőgaz-dasági tanintézetnél — Worms-ban kapcsolatban áll, a mezőgazdasági felolvasásokkal egyidejűleg, f. évi ápríl 26-án veszi kezletét. Bejelentéseket elfogad, s bő-vebbi felvilágosításokat ad

dr. Schneider, a mezőgazdasági tanintézet s technika osztály igazgatója Worms-ban a/Rh. 796 (3-3)

Több fajú kottos-tyuktojás eladása.

Alólírottánál, következő legnemesebb fajta tyukoktól kottos-tojások rendelhetők meg...

1 tucat kottos-tojás arany s ezüst színvegyületű brabanti fekete tyukoktól, fehér bubbal, Brahma Pootra szürke-fehérrrel, valamint törpe tyukoktól 6 ft. A pakolásért 50 kr.

A pénzösszeg beküldése bérmentve kérétek s a megrendelések utánvét mellett is eszközölhetők.

Blitner Gyula.

gyógyszerész Gloggnitz-ban.

793 Diszes (3-8)

husvétit tojások.

Legújabb feeskendő-bokréta, gyűrűk és pisztolyok

10 krajczártól kezdve 20 ftig

Kertész és Eisert Pesten, Dorottya-utca 2-ik szám.

Csász. és kir. engedélyezett egyetlen patkány- és fereg-kiűrtő szer. Ara egy bádog-szelecczének 1 forint oszt. ért.

Csász. és kir. engedélyezett gyökereken működő poloska-kiűrtő tinktura. Buto-roknál alkalmazandó, egy üveg ára 40 kr. oszt. ért.

Utolérhetlen poloska-kiűrtő szer kőmívesszűnűkkel, festés és meszelésnél a festék vagy mesze öntendő. Két üveg tartalma elégséges egy középnyagú szobára. Ára egy ilyen üvegnek 1 ft. o. e.

Kitűnően, biztosan és gyökereken működő sváb bogárt-kiűrtő por. Ara egy csomagnak 30 krajczár oszt. ért.

A legkisebb megrendelés is rögtön teljesítetik akár az összeg beküldésekor, akár utánvét mellett.

A gyógyszerész és kereskedő urak nagyobb mennyiségek elvitelénél méltányos levonásban részesülnek.

Az alább nevezett gyár gondoskodik egyszerűsége már régen bejött kisebb fergeknek tökéletes kipisztításáról a város-házakból, állami-jóságokból, gyárakból, mal-mokból, raktárokból, kórházakból stb.

A számos eredmények közül, melyek elerettek a mi fereg kiűrtő szerünk alkalmazása és használata által, szabad legyen csak a következő helyeket fölméltetni: a magyar kir. elhőkminiszteri palotát; a magyar kir. belügyminiszteri palotát; Pestet; Agoston 2 palotáját; a Pestetich Dénes palotáját; a pesti Börze és gabnacsarnokot; a pesti hengermalmot; a buda-pesti gőzmal-mot; a Blum-féle gőzmalmot; a király mal-mot; az unió malmot; a Viktoria malmot; az Erzsébet-malmot stb; számos vasutársu-slatoknak pályaudvarát; több mint 300 ma-gánházat stb.

A megrendeléseket legszívesebben el-várjuk:

Reisz és fia, az első magyar kir. engedélyezett gyára az apróféreg kiűrtésére szükséges vegytani készítménynek, Pesten, Istvánér 4. szám (1-50 majustól kezdve a király-utca-ban 46. sz.) 800 (1-8)

SZURMÁK J. FIAI arany-, ezüst-

drágakő-ékszer-üzlete Pesten, kigyó-utca 1. sz.

Kivonat a nagy árjegyzékből:

minden darab

3 próbás

azaz: 18 karatos aranyból.

Table listing various jewelry items and their prices, including children's watches, brooches, and rings.

Hivatalos próbával ellátva. Nehezebb arany és ezüsttárgyak, u. m. láncok, garniturok, evőkészletek, 6, 12, 24 személyre, a munka különfelesége szerint, gyártási áron számítatnak.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám) megjelen-tek és minden hiteles könyvúrusnál kapható:

Nemzetgazdaságunk és a vámpolitika

törvényhozási föladatainkra társadalmi teendőinkre az anyagi érdekek terén

1000 ft. díjjal koszorozott pályamunka).

KAUTZ GYULA, egyetemi tanár, magy. tud. akadémiai rendes tag, és országgyűlési képviselő Nagy 8-rét. Az egész műnek ára 4 ft. 50 kr.

Beavatási ajándéknak (Confirmation).

Kilián György pesti kiadó-könyvúrusnál megjelentek és minden hiteles könyvúrusnál kaphatók:

Székács József. Imádságok és buzgólkodások. Evangyéli prot. keresztyének számára. Harmadik kiadás. Kis 8-rét. Egy czim- képpel. Vázsonba kötve 2 ft. 30 kr., bőrbé kötve aranyvágással 3 ft., francia bőrbé kötve káposccsal 5 ft. u. p.

Székács József. Kisebb imakönyv evangy. keresztyének számára. Egy czimképpel. Kis 8-rét. Vázsonba kötve 80 kr., vázsonba kötve arany- vágással 1 ft. 20 kr., bőrbé kötve aranyvágással 1 ft. 50 kr., francia bőrbé kötve káposccsal 2 ft. 50 kr. u. p.

Pest, április 24-én 1870.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 ft. — Félévre 5 ft. Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 ft. Fél évre 3 ft. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 ft. — Fél évre 2 ft. 50 kr.

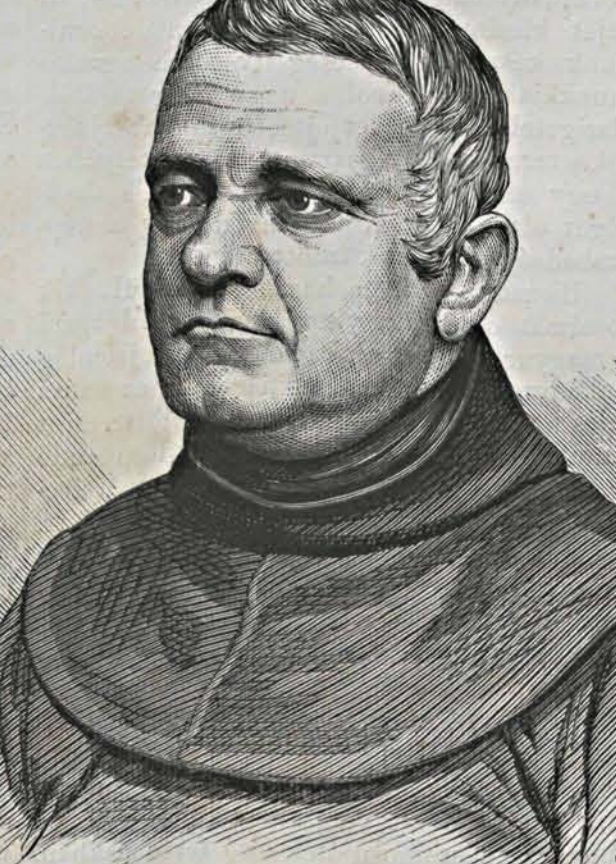
Piry Czirjék.

Midőn Piry Czirjéknek, a szent-ferencz- rendiek pesti házfőnökének arcképét ezen- nel olvasóinknak bemutatjuk, tiszteletünket akarjuk ezzel kifejezni azon hazafias érzelmi szerzetes rend s annak derék pesti háza iránt, mely Batthyány Lajos hamvainak hű meg- őrzése által közelebről is érdemessé tette magát a haza köszönetére.

titkát megismerje. Később mint a pesti ház főnöke, ő volt a drága hamvak őre, s ő adta át azokat, a hozzájuk jogot tartó hazának a nyilvános helyen leendő ünnepélyes elte- metés végett.

velése által is kitünő érdemeket szerzett magának hazánkban.

A theologiai tudományokat a fiatal szer- zetes-jelölt Esztergomban és Pozsonyban végezte, s ez utóbbi helyen szenteltetett föl áldozárrá is, 1838-ban. Fölszenteltetése után, részint a szerzet házaiban hitszónoklattal, részint tanítással foglalkozott, e két pályán egyaránt kitűntetvén magát s megnyervén hallgatói tiszteletét és szeretetét. Legelőször Komáromban volt hitszónok, majd hittan tanára Esztergomban, honnan 1842-ben Érsekújvárra tétetett át, tanáru a rend ottani gymnasiumába. Itt ki- lenez évig tanárkodott. Az in- tétet hazafias irányáról tanu- sítják az, hogy 1851-ben a német kormány az iskolát be- tiltotta s az csak 1861-ben nyitott meg újra, a város kívánságára. Piry Czirjék 1852- ben már házfőnökké választat- tott Szent-Antalban, honnan csakhamar a központba, Pestre költözött át, rend-tanácsosi mi- nőségben.

PIRY CZIRJÉK.

1849. október 6-káról 7-di- kére forduló éjjel, éjjel előtt alig félórával, mély csendben nyílt meg a ferencziek zárdá- jának kapuja s egy letakart koporsót, óvatos vigyázzal szállítottak be. A ház akkori főnöke, a nemes szívéért, emel- kedett lelkeért s ismeretes jó- tékonyágáért köztisztületben álló Dank Agáp (ki most Ró- mában lakik) — a ház egypár legidősb szerzetesével, csak maguk vették át a koporsót, melynek nyilvános eltemetését a lesújtott szívű család akkor nem eszközölte; csak ők ismerték e koporsó titkát; Ma- gyarország törvénytelen itélet- tel megölt miniszterelnöke, Batthyány Lajos nyugodott ab- ban, magas homloka, törhetlen szive golyótól átfurva, nyak- erei önmagától fölmetszve — hogy a meggyalázó kötelet ki- kerülhesse.

által a papi életre vonzott ifju lépett a szent Ferenczről nevezett szerzetbe, mely a kegyes- rendiekkel, benzésekkel és a premontréiak- kal együtt a leghazafias szerzetek egyike, s a mellett, bár nem kizárólag, tanítással is foglalkozván, az ifjuság jó irányban való ne-

A szerzetes szerzete akara- tának szolgálója; a hova az hívja, oda megy. S Piry Czirjék az ily meghívásnak, mely rendelet vala neki, készen és zugolódás nélkül engedelmességet. Is- mét házfőnökül találjuk őt Esztergomban. S végre, a rend összes magyarországi házaiban legfőbb polezán, a tartomány- főnöki (provincialis) egyszerű méltóságban, melyre a házak többsége által 1863-ban vá- lasztott meg, három évre, rendes sorban mint magyar, azon 1717-diki pápai breve alapján, mely szerint a három- három évenként változó provin- cialisi hivatalra felváltva magyar, németet és tótot kell Magyarországon választani. Mint tartományfőnök különösen érdemesi- tette magát a rend iránt azzal, hogy annak történetét hazánkban kezdetől fogva a leg- újabb ideig, röviden, de tartalmasan, latin nyelven megírta.

Eltelvén a három év, 1866. aug. 15-én